

Itämeren alue tarvitsee liikettä hyvään suuntaan

Urpo Kivikari

Viimeisten 25 vuoden aikana Itämeren alueesta on puhuttu ja kirjoitettu uudella tavalla. Ennen kaikkea täällä on toimittu uudella tavalla. Nykyiset yhdeksän rantavaltiota muodostavat perustan toiminnalliselle aluekokonaisuudelle, jollainen ei ollut mahdollinen kylmän sodan jakamassa Euroopassa.

Itämeren alue ei ole hallinnollinen kokonaisuus, jolla olisi yhteistä lainsäädäntöä tai vallankäytön koneistoa. Mutta neljännesvuosisadassa siitä on tullut lukemattomien toimintojen ja toimijoiden kokonaisuus, jonka olemassaolon ja kehityksen edellytyksiä nyt ja tulevaisuudessa seuraavassa tarkastelen.

Ympäristö ja talous ovat alueen agendan kärkiaiheet, jotka ovat kytköksissä toisiinsa. Kaikki yritysten ja kuluttajien toiminta vaikuttaa ympäristön tilaan. Siksi ympäristökysymysten tutkiminen ja ratkaiseminen kuuluvat itsestään selvästi kaikkeen talouden päätöksentekoon. Itämeren suojeleminen edellyttää ekologian ja ekonomian järjelliittoa.

Rantavaltiot voivat vain yhdessä tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti ratkoa ympäristöongelmia sekä rakentaa liikenne- ja energiaverkkoja. Yhteiset hankkeet tarvitsevat toteutuakseen osallistujamaiden rahoitusta. Niinpä näiden kansainvälisten rahareikien on oltava kansallisista näkökulmista kilpailukykyisiä menestyäkseen kilpailussa eri maiden omien rahoitusta vaativien kohteiden kanssa.

Euroopan unioni "on palkinnut" Itämeren alueen esimerkillisistä yhteistyön saavutuksista hyväksymällä sille EU:n ensimmäisen makroalueen strategian. EU:n huomion ja rahoituksen saamiseksi jatkossakin Itämeren alueen on säilytettävä pioneeriasemansa eurooppalaisten suuralueiden joukossa.

Viimeisten sadan vuoden kokemus on osoittanut, että Itämeren alue jakaantuu, elleivät Saksan ja Venäjän suhteet ole kunnossa. Nämä alueen mahtimaat tarvitsevat ja täydentävät taloudellisesti toisiaan, joten on luonnollista odottaa niiden suhteiden kehittyvän suotuisasti, kolmansien maiden etuja loukkaamatta.

Alueen maat eroavat toisistaan itämerellisten intressien suhteen. Ruotsi on ainoana maana läsnä alueen kaikissa osissa etelästä pohjoiseen. Ruotsi onkin toiminut esimerkillisesti alueen identiteetin ja brandin hyväksi.

Toisaalta Venäjä, Saksa ja Puola eivät koe olevansa ensisijaisesti itämerellisiä valtioita, mikä tietenkin vaikuttaa niiden aktiivisuuteen alueen toimijoina. Itämerellistä identiteettiä pitäisi vahvistaa alueen kaikissa osissa, jotta sen brandia voitaisiin uskottavasti esitellä ulkopuolisille.

Valtio voi kehityksessään pysähtyneenäkin pysyä pystyssä pitkäänkin. Ilman hallinnollista tukirakennetta olevan toiminnallisen alueen elinehto ovat liike ja kehitys. Itsenäisen valtion voi kaataa sota tai muu sekasorto. Toiminnalliselle alueelle tylsä, tapahtumaköyhä arki voi olla vaarallinen. Jos rantavaltioissa tulee vallalle käsitys, että yhteistyö oli tässä eikä mitään kiinnostavaa uutta ole näköpiirissä, pysähtyneisyys voi käydä kohtalokkaaksi. Siksi alueen tulevaisuuden kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että valtiot, talouselämä ja muiden alojen organisaatiot säilyttävät motivaation kehittää jatkuvasti Itämeren alueen toiminnallista luonnetta.

Itämeren alueelle langettaa pitkän varjonsa Ukrainan kriisi. Venäjä ja EU-Itämeri ovat etäänntyneet toisistaan poliittisesti, taloudellisesti ja henkisesti Venäjän Ukrainaankohdistamien sotilasoperaatioiden seurauksena. Vaikka EU:n kahdeksan jäsenvaltion sekä niiden yritysten ja organisaatioiden yhteydet toimivat normaalisti, Itämeren alueen yhteistyö on torso yhteyksien pätkiessä suurimman rantavaltion ja muiden valtioiden välillä.

Viime vuoden alussa Itämeren alueelle ilmestyi EU:n naapuriksi toinen liitto, Venäjän johdolla muodostettu Euraasian unioni. Tämä tapahtuma ikään kuin institutionalisoi repeämän Venäjän ja EU:n välisissä suhteissa. Itämeren alueen toimivuuden elinehto tulevaisuudessa kuitenkin on, että huolimatta Venäjän kuulumisesta "kilpailevaan unioniin" yhteistyö jatkuu ja kehittyy kaikkien alueen valtioiden kesken.

Urpo Kivikari
Professori emeritus

Aiemmin sarjassa julkaistut kirjoitukset löydät [täältä](#).